

Putování do balvanovy duše
aneb
chvilka filozofie pod zhasínajícími lampami

1. kapitola

Anglický spisovatel G. K. Chesterton píše v jedné své povídce o městském zastupitelstvu, které se rozhodlo zbourat na náměstí stojící lampu plynového osvětlení. Jeden z radních byl majitelem sběrných surovin a potřeboval z oné lampy železo, druhý byl členem elektrárenské společnosti a chtěl převést osvětlení na elektrický proud, třetí byl alkoholik a potřeboval měděné trubky na pálení slivovice... Starosta váhal. Povolal na schůzi zastupitelstva jednoho z místních občanů. Chtěl slyšet jeho názor. Onen muž, který v obci bydlel, byl středoškolským profesorem filozofie a náboženství. Nehovořil ani o železe, mědi nebo elektřině, ale o smyslu a filosofii světla. Radní byli jeho vystoupením silně pobouřeni. Filosoficko-teologické argumenty razantně odmítli a pozdě večer lampu zbourali. Vzniklá tma vyvolala chaos, zmatek, dezorientaci a násilí v celé obci.

Osobně se domnívám, že za několik posledních desetiletí bouráme a zhasínáme na našem kontinentu jeden světlonosný kandelábr za druhým.

V první řadě zhášíme lampy zdravého rozumu

V zemi, kde má každý druhý občan maturitu a každý třetí nějaký ten vysokoškolský titul, se nepokrytě věří na mayský konec světa, průchod naší planety galaktickým pásmem bez energie, léčebnou sílu kdejakého kamene. Pomocí channelingu se můžeme spojit se světelnými bytostmi, kosmickými průvodci, archetypálním božstvem, můžeme proniknout do absolutní reality a prapodstaty vlastního vědomí.

Nůžky, ve vztahu iracionality k logickému uvažování, se začínají doširoka rozevírat a „para“ nebo „pseudo“ dostává v lidských hlavách zelenou. V zemi, která je hodnocena jako jedna z nejateističtějších, se na

jedné straně sice vyprazdňují křesťanské chrámy, ale jako houby po dešti rostou svatyně kartářek, vědem, vykladačů snů, horoskopů a převtělovačů do minulých životů. Samozvaní šamani, učitelé tantry a tachyonoví poradci nahradili psychology a lékaře... K tomu ovšem není potřeba ateismu, ale hodně silné nekřesťanské víry!

2. kapitola

Hmatatelným odrazem 1. kapitoly může být téma o tom, že medicína není všemocná. Důkazem je skutečnost, že každý člověk je smrtelný.

Tuto zcela pravdivou informaci známe všichni, ale nejlépe jí rozumí a mají s ní zkušenosti dvě skupiny lidí. Vážně nemocní a „prodavači naděje.“

Pojem prodavač naděje je v tomto smyslu synonymem pro zaříkávače, mágy, převtělovače, parapsychology, léčitele všeho druhu a šířitele nesmyslných až nebezpečných paramedicinských aktivit.

Za čtyřicet let své lékařské praxe jsem se setkal s řadou oněch prodavačů i jejich obětí. Na jedné straně, tedy na straně nemocných, byla **přirozená touha** po uzdravení, na straně prodavačů **nadpřirozená schopnost** léčit.

Dovolím si na tomto místě krátkou kategorizaci prodavačů naděje, putování do míst, kde se rodí adepti Bludných balvanů, které jim každoročně uděluje Klub kritického myšlení – Sisyfos. V následujících několika kapitolách se zastavím u tématu, který mne poslední roky provází jak noční můra. Léčitelé. Zmiňuji se o nich často na přednáškách a protože je to pokaždé kriticky, jsem obviňován ze zaujatosti a averze vůči konkurenci, která mne krátí na lékařském výdělku. Pravda je taková, že jsem proti léčitelům zaujatý, protože s nimi mám své zkušenosti, ale není pravdou, že mne krátí výdělek. Právě naopak.

Nechci se na toto téma rozepisovat, chci jen připomenout, že nemám nic proti znalcům bylinek a jejich skutečně léčebným účinkům, ani proti zkušeným chiropraktikům, kteří konkurují spíše rehabilitačním sestrám, protože dovedou pomocí svých prstů vrátit obratle a páteřní ploténky na své místo. Proti tomu nemohu jako lékař nic namítat, taková pomoc má svoji logiku. V tomto případě ovšem nejde o léčitele.

Silně kritický jsem vůči těm, kteří se ohání pojmy jako energie, vnitřní síla nebo kosmické proudění, kterými prý vládnu a pro zvýšení efektu

k tomu používají nejrůznějších virgulí. Proti těmto, do jisté míry moderním náboženským směrům, mám výhrady jako teolog a musím se zastávat i jejich obětí, které oni tak rádi nazývají klientelou.

První, pravděpodobně nejméně početnou skupinu tvoří jedinci, kteří trpí duševní chorobou v pravém slova smyslu, tedy psychózou. Ta se manifestuje prostřednictvím bludů nebo halucinací. Psychiatrie zná pojem tzv. expanzivních bludů. Mezi ně se řadí například blud extrapotenční, což je mylné přesvědčení jedince, že je nadán nadpřirozenými a výjimečnými schopnostmi, tedy schopnostmi léčitelství, nebo trpí bludem inventorním, který se vyznačuje přesvědčením, že osoba je původcem mimořádného vynálezu. Mezi prodavači naděje je možné takto postižené jedince nalézt.

Ostatní, kteří netrpí psychotickým onemocněním, vyznačují se spíše anomálními rysy osobnosti.

Druhou kategorii tvoří jedinci trpící komplexem méněcennosti. Jejich cílem není obohatit se na úkor nemocného člověka, působí svými „schopnostmi a talenty“ zcela nezištně a charitativně, jde jim jen o pochvalu, uznání a vychytávání komplimentů. Kdosi jim vytvořil nebo stále vytváří pocit méněcennosti a jejich dobré služby, jak je nazývají, slouží jim samotným jako terapie. Dokladem takového jednání může být moje následující zkušenost.

Pokud potká na pelhřimovském náměstí pacient svého zubaře, široce se na něho usměje, panem doktorem nedávno spáchanými kusadly, a zdaleka ho pozdraví. Stejně jednají i pacienti ostatních lékařských oborů vůči lékařům, u kterých se léčí. Potká-li na tom samém náměstí někdo z mých pacientů mne, okamžitě je zaujatý obsahem výkladní skříně nebo si v tu chvíli nápadně pozorně hledí ciferníku svých hodinek. Prostě o mně v tu chvíli neví. Kolemjdoucím by došlo, že se známe z ordinace, což jistě není žádná velká sláva. Plně to chápu a respektuji. Ale on je někdy potřeba i odříkaného psychiatra pořádný krajíc.

Jistého času ke mně přišel mladý muž se žádostí, zda bych nenavštívil v bytě jeho manželku, inženýrku ekonomie, toho času na mateřské dovolené. Přišla prý by za mnou sama, ale je jí tak nedobře, že se na cestu necítí dost silná.

Když jsem vstoupil v jejich rodinném domku do předsíně, všiml jsem si, na podlaze rozložených, papírových krabic. Manžel mne upozornil, abych šel opatrně a žádnou neposunul z místa. Další krabice byly

v kuchyni i obývacím pokoji. Nejvíce jich bylo v ložnici, kde ležela paní inženýrka. Tomuto zvláštnímu vybavení interiéru jsem nerozuměl, ale lidé mají různý vkus a ne každému se všechno líbí. Podivnější, než ony krabice, mi bylo to, že doprovázející manžel je obřadně obcházel a opakoval mi, abych se žádné z nich nedotýkal.

Když jsem se posadil k lůžku mladé ženy, dozvěděl jsem se z jejího pomalého a tichého vyprávění, že jí asi půl roku nic nebaví, nemá z ničeho radost, nechutná jí jídlo, asi sexuální život, ráno se brzy probouzí a je jí nejhůř. Není schopna udělat za celý den věci, které dříve zvládla za chvíli levou rukou, vyčítá si, že nadělala mnoho zla, bojí se noci, kdy se zase vrátí deprese, začíná myslet na smrt.

Jednalo se nepochybně o poměrně těžkou depresivní poruchu.

Manžel pacientky, povoláním učitel, byl ze stavu své ženy nešťastný a byl ochotný udělat cokoli, aby se jeho žena uzdravila.

„Stav vaší manželky, která trpí silnou depresí, je za ty měsíce, co se neléčila, dost zanedbaný a nebude-li potřeba hospitalizace v psychiatrickém ústavu, určitě nečekejte zlepšení den ze dne“, sdělil jsem mu ve vedlejší místnosti, kde jsme spolu stáli v obležení dalších papírových krabic.

„Ale já to nezanedbal. Hned jak začala mít potíže, navštívili jsme spolu paní Liskovou. Ta nad manželkou točila virgulí, změřila jí sílu aury, průchodnost čaker a potom přišla k nám, točila virgulí v celém našem bytě a našla geopatogenní zóny, které manželce způsobují potíže. Přinesla kovové odrušovací spirály a dala je do těch krabic. Proto musí být položeny přesně tam, kam je paní léčitelka umístnila. A vůbec nic za svoji pomoc nechtěla.“

„A kolik jich tady máte?“, zeptal jsem se učitele.

„Prvně byly jen dvě, ale jak se stav manželky horšil, tak paní Lisková přinášela další a další. Potom jich bylo asi dvacet a když se stav ještě zhoršil, Lisková znovu přeměřila zóny, auru i čakry a teď jich tady máme asi šedesát.“

Nic jsem nekomentoval. Mám zkušenost s tím, jak silná je víra neznabohů.

„Dobrá, pane učiteli, po rozhovoru s vaší manželkou bych si dovolil ještě dvě krabice přidat. Proti těm, které vám přinesla paní léčitelka, jsou hodně malinkaté. Nebudou v nich železné spirály, ale léky. Dávejte je manželce pravidelně a oba buďte trpěliví. Pokud by se stav jen trochu zhoršil, zavolejte mne. Jinak za mnou přijďte za dva týdny.“

„A co s těma krabicema?“ zeptal se rozpačitě učitel.

„S jejich obsahem udělejte co chcete, ale s obsahem těch dvou, které jsem vám předepsal na recept, naložte tak, jak jsem vám doporučil.“

Po využívání dvou krabiček antidepresiv se stav pacientky zlepšil, po využívání čtyř balení byla mladá žena bez deprese. Po roce užívání léků a pravidelných kontrol jsem ji mohl vyřadit z evidence.

Nedávno jsem oba manžely potkal na pelhřimovském náměstí. Když jsem je pozdravil, ani jeden mi neodpověděl. A proč také. Lidé by si mohli myslet, že se známe z kostela. A to je ještě větší ostuda, než se znát z psychiatrické ordinace.

Třetí skupinu tvoří lidé po uplatnění toužící. Svého času byla tato kategorie vedena jako diferenciálně diagnostická jednotka mezi poruchami osobnosti.

Svého času mne navštívil muž středního věku, otec tří dětí s tím, že jeho manželka má bolesti zad a opakované pobyty na neurologii spojené s rehabilitací mají sice dobrý, ale pouze krátkodobý efekt. Po odeznění potíží a krátkém klidu bez bolestí se zase vrátí a stav vyžaduje další hospitalisaci. Žádal mne o léčbu manželčinych problémů pomocí hypnózy.

Bolesti jeho ženy měly svoji logiku. Její lumboischiadický syndrom se zhoršoval v důsledku její profese. Pracovala u galvanizační vany v trvalém předklonu a s chladným prostředím.

Když opakované pobyty na neurologii nevedly k trvalému efektu, poradil kdosi z příbuzných návštěvu pana doktora Hnátky. Tento muž, neznámého vzdělání ani původu, pobýval svého času v Pelhřimově a léčil. Doktor sice nebyl, ale jeho věhlas přesahoval titul univerzitního profesora. Především to byl jedinečný diagnostik. Z fotografie, vlasu, kapesníku, data narození a jiných rekvizit určoval choroby a pomocí energetických polí, která se v něm tvořila, vytěsňoval z nemocných jejich choroby.

Léčitelé mají prakticky podobné scénáře. Liší se buď v barvě provázku na kterém visí virgule nebo v názvu energie, pomocí které léčí. Některý používá energii kosmickou, jiný komickou.

Mladá žena tedy na radu známých navštívila „doktora“ Hnátky. Ten v modře osvětlené místnosti plné léčitelských rekvizit, čadících vonných tyčinek a nepostradatelného zvěrokruhu, točil nad svojí obětí zázračnou virguli.

Závěr byl jasný. Nádor dělohy s bolestí propagující se do bederní páteře. Návrh terapie pana doktora byl jako vždy. Příkládání rukou, forsáž magnetismu, přepólování čaker. Vše provede on.

Když ke mně přišla Hnátkovou „diagnosou“ zdrcená žena do ordinace, snažil jsem se jí vysvětlit podstatu léčitelských podvodů a doporučil jsem jí, aby navštívila gynekologa a požádala o komplexní vyšetření, které vyvrátí Hnátkův závěr, že trpí zhoubným onemocněním dělohy. Po dlouhém rozhovoru, kdy jsem jí nabídl i podpůrnou medikaci bylo vidět, že obavy znatelně odezněly. Osobně jsem jí telefonem objednal gynekologické vyšetření u mého spolužáka, známého gynekologa.

Po návratu z gynekologické prohlídky, která vyloučila zhoubné onemocnění se opět vrátily bolesti v zádech a mladá žena skočila v noci z mostu. Ráno po tragedii mi přinesl její manžel dopis, který před sebevraždou napsala. Stálo v něm mimo jiné, že žádný gynekolog jí pravdu neřekne, každý doktor její nevléčitelný stav zamtlčí. Ona nevěří žádnému doktorovi, ví, jak trpěla její matka, která měla také nádor dělohy a to jí utvrzuje v tom, že to má dědičné. Nechce trpět a proto svůj život končí. V závěru dodala, že věří panu Hnátkovi, který jí nádor diagnostikoval, ale už nevěří, že by jí mohl vyléčit.

Druhý den jsem se účastnil pitvy na patologickém oddělení. Pitevní nález odpovídal věku. Zhoubné onemocnění nebylo nikde potvrzeno.

Čtvrtá skupina je tvořena lidmi, kterým jde jednoznačně o finanční prospěch, v jiné profesi se nemohou uplatnit a svůj zisk staví na směsi promyšleného podvodu a tragikomického divadla.

Svého času jsem byl požádán svojí spolužačkou, zda bych mohl udělat, coby katolický diákon, pohřební rozloučení s jejím zemřelým šestiletým vnukem. Chlapec onemocněl osteosarkomem, zhoubným kostním nádorem, musela mu být amputovaná nožička a během krátké doby zemřel po rozsevu metastáz.

„Tak vidíš“, řekla mi při cestě ze hřbitova, kde jsme malého chlapce pochovali, „vy doktoři jste mu nikdo nepomohl a nezachránil ho ani pan Horáček. Byl naším posledním stéblem, kterého jsme se chytali. Všechno marné“.

Horáčkovu jméno jsem slýchal v našich krajích vyslovovat často. Jednalo se o léčitele, ke kterému se hrnuly davy pacientů. Medicína není všemocná a tak není divu, že se lidé obrací v posledních chvílích, jako k poslednímu stéblu, i k jedincům, kteří se neštítí vydělávat na jejich neštěstí.

Horáček pracoval, jak hlásaly jeho letáky, na „Moderním principu transferu čisté syntézy astro-helio-geo-zoo energetických potenciálů“.

Přeloženo do srozumitelného jazyka šlo o to, že bývalý traktorista Horáček tvrdil, že každou noc nastavuje své dlaně ke hvězdám (astro), ráno ke slunci (helio) a stahuje z nich léčebnou energii. Potom objímá stromy ze kterých do sebe vtahuje sílu Země (geo) a následně objímá i zvířata, ze kterých vysává energii živočišnou (zoo) a všechny čtyři smíchané potenciály napouští do nemocných, čímž z jejich těla vypuzuje negativní náboje jednotlivých chorob.

Tato „léčebná“ metoda může oslnit buď jen zoufalého pacienta, slaboduchého českého maturanta nebo jednoduchého všemuvěrce. Gramotný, příčetný a svéprávný jedinec je vůči takovým nesmyslům imunní.

Využil jsem přímé účasti mé spolužačky na Horáčkově „léčebném“ procesu a zjišťoval jsem podrobnosti. Dozvěděl jsem se, že toho dne stáli u Horáčka frontu a byli čtyřicátí. Ve frontě se dozvěděli, že léčitel sice žádné peníze nepožaduje, odměnu ponechává na dobrovolnosti klientů, ale pětistovka je nejnižší taxa za jedno obejmutí. Bankovky se vhazují do otvoru krabice stojící u dveří.

Když se konečně dostali na řadu, Horáček dítě objal, chvíli držel a další ozdravnou kúru doporučil za tři měsíce.

Špičkový pracovník Akademie věd byl proti Horáčkově těžký amatér. Vida. Jak úžasné schopnosti v sobě objeví jeden traktorista, když mu zruší JZD.

Jiný případ je podobný.

Navštívil mne svého času přítel, jehož manželka umírala na zhoubnou chorobu a ptal se mne, zda má koupit od holandského léčitele krabičku speciálně léčivých mořských řas, které zastavují nádorové bujení. Deset dekagramů za padesát tisíc korun. Bylo mi jasné, proč váhá. Pokud nekoupí, manželka zemře a on si bude dávat vinu, že neudělal pro její záchranu všechno. Pokud koupí, bude mít sice čisté svědomí, ale své děti, po brzké smrti jejich matky ochudí o značnou finanční částku.

„Co myslíš, pomůže to?“ zeptal se mne a čekal fundovanou odpověď.

Napadlo mne, abych řekl: „Ano, pomůže. Ale tomu, kdo ti to prodá. Tvé ženě nikoliv“ nebo „Nepomůže, ale zaručeně neuškodí.“ Jsou ovšem odpovědi, které sice vstoupí na jazyk, ale nikdy jej nesmí opustit.

Koupil. Jeho manželka za čtrnáct dnů přesto zemřela.

3. kapitola

Domnívám se, že po vstupu do šera vyhasínajících lamp a do nitra balvanovy duše, bude vhodné zamyslet se nad filozofiemi zdraví a smyslu, jak to nepopulárně udělal onen učitel před radními v úvodní Chestertonově povídce.

Když jsem svého času přijížděl do Mariánských lázní, viděl jsem stát, i za nepříznivého počasí, kolem silnice řadu prostitutek. Vykonávaly pět činností. Nabízely služby, věnovaly se klientům, bránily se nákaze, konkurovaly kolegyním a inkasovaly peníze. Chvíli jsem nabyl dojmu, že mi jejich činnost někoho, byť hodně vzdáleně, ale přece jen, připomíná. Po několika kilometrech cesty jsem si uvědomil - že mne samotného.

Nejen mne, jako lékaře, ale také lékařovy stíny - léčitele. Všichni vykonáváme oněch pět stejných činností. Nabízíme své služby, věnujeme se klientům, bráníme se nákazám, konkurujeme kolegům a inkasujeme peníze. Na rozdíl od oněch pohledných děvčat prodávajících sex a léčitelů prodávajících naději, já k tomu potřebuji pojišťovnu.

Jestliže ve filozofickém smyslu má každý lidský život svoji nevyčísitelnou hodnotu, je v medicínském smyslu zdraví člověka jeho *nadhodnotou*. Dovolím si použít tohoto slova a nechci být označován za marxistu, který používá onen pojem jako politicko-ekonomickou floskuli.

Pokud ekonomové nebo právníci pracují ve svých oborech s hodnotami lidského života, pracují lékaři a duchovní s nadhodnotami lidské existence, a v tomto smyslu, znovu to opakují, má zdraví onu nadhodnotu, je oním akcidentem, který dává chuť a radost duševní i somatické substanci člověka.

Byl bych ovšem příliš skoupý a nepravdivý, pokud bych za jedinou nadhodnotu lidského života považoval pouze zdraví. Nemá-li lidské bytí na této planetě trpět karencí v obsahu a podvýživou ve formě vlastní existence, musí mít ještě nadhodnotu svého smyslu. Člověk musí vědět kým je a proč je.

Otazník, který visí nad každým člověkem v každé dějinné epoše, formuloval velmi srozumitelně německý filozof Imanuel Kant, který klade čtyři základní otázky. "Co mohu vědět? Co mám konat? V co smím doufat? Co je člověk? " A současně připojuje: "Na první otázku

odpovídá metafyzika, na druhou etika, na třetí náboženství a na čtvrtou antropologie " .

Dovolím si proto více, než pojmu *nadhodnota zdraví*, věnovat čas *nadhodnotě smyslu*. Možná si právě v tuto chvíli položí někdo otázku, k jakému "smyslu vede nadhodnota smyslu"? A není tento "smysl nesmysl"? A proč by se mu měl věnovat právě lékař, který má, jak už jsem v úvodu řekl, dost práce s tím, aby vykonával pět výše popsaných činností ?

Úvodní odpověď nám může dát americký profesor Farnsworth z Harvardské univerzity, který řekl nedávno před americkou lékařskou společností, že moderní lékař není dnes konfrontován, jako dříve, jen s otázkou zdraví a nemoci, života a smrti, ale stojí před ním úkol rozšířit své funkce a je nezbytné, aby si v době krize - provázené bezcílností, nudou a ztrátou smyslu - oblíbil filozofii. Lékařům totiž začínají být kladeny otázky, které překračují charakter limitovaného lékařského vzdělání a pokud se lékař takových otázek zalekne, ocitne se sám v podezření, že trpí vlastním existenčním vakuem.

Znamená to tedy následovat jiné Kantovy rady a začít, vedle oněch „prodavačů naděje“, užívat také filozofii jako medicínu?

Samozřejmě, je možné být lékařem i bez filozofických otázek a netrápit se obsahem a smyslem života - vždyť Lékařská komora ani zdravotní pojišťovny nic takového od lékaře nepožadují. Ony ne. Ale pacienti ano.

Pokud ovšem myšlenkový svět lékaře (prodavače naděje si dovolím vynechat) ustrne v okruhu komerce, v intencích zisku, který se stane cílem a lékař přestane odpovídat na základní hierarchii životních otázek pacienta, kterého tím pádem posune do role prostředku, dává za pravdu francouzskému profesorovi Paulu Dubois, který říká, že lékař se od veterináře odlišuje pouze tím, že má jiný druh pacientů. A ve srovnání s výše zmíněnými lehkými děvami a léčiteli se mnozí budeme lišit jen akademickým titulem. Vždyť ani ony nechtějí nic víc než tržbu - a zákazník nepožaduje nic víc než službu. Pochybuji o tom, že by se v příhraničním lesíku řešily existenciální frustrace jiným, než biologickým způsobem.

Pojďme na chvíli od teorie k fantazii. Požádám vás, abyste si představili flotilu, skupinu zaoceánských lodí, která vyplula společně z přístavu. Pokud má plavba všech lodí ve flotile dopadnout dobře, musí všichni kapitáni na každé lodi vědět tři věci. Jak se na moři chovat vůči

ostatním plavidlům, aby nedošlo ke vzájemné srážce, jak se chovat na vlastní lodi, aby i bez nárazu, nedošlo k jejímu potopení a ve třetím případě, což osobně považuji za nadmíru důležité, je nutné vědět proč jsem vyplul, proč jsem na moři, kam jedu a s jakým cílem.

Na flotilu si vzpomenu pokaždé, když do mé ordinace přijde mladý člověk, který sice ví, jak se chovat vůči svému sousedovi - má určité právní povědomí - ví, jak se stravovat, aby neonemocněl - zná zásady správné výživy - ale je " nemocný chybějící informací o smyslu svého života".

Pravdu má rakouský psycholog, profesor Viktor Frankl, který se v této souvislosti zamýšlí nad změnami obsahu frustrací za doby Freudovy a naší a říká, že ve Freudově době žil člověk v sexuální frustraci, a dnes žije v existenciální frustraci - zvláště mladý člověk, jehož vůle ke smyslu bývá ochromena.

Lidé přichází a nedovedou své potíže slovně dešifrovat. Nic je nebolí, nepíchá, nepálí. Ukazuje se ale z jejich situace, že trpí právě pocity vnitřní prázdnoty, pocity nesmyslnosti vlastního bytí. Jde o "existenční vakuum". Pregnantněji to vyjádřil Ernst Bloch, který řekl, že "...lidé dostali už v mládí darem takové starosti, jaké by měli mít až ve chvíli smrti."

Příčiny, které mohou vést k existenčnímu vakuu, jsou dvě. Ztráta instinktu a ztráta tradice. Současnému člověku už instinkty neříkají všechno, co musí dělat a ani tradice mu neříká, co by měl dělat - a tím pádem neví, co vlastně chce. Buď tedy dělá to, co dělají druzí, a potom máme co do činění s životním konformismem, nebo dělá to, co po něm druzí chtějí, a pak jde o různé druhy menších či větších totalitarismů.

Současný člověk trpí více než somatickými nebo duševními nemocemi vlastní nezakotveností. Jistá klientka, u které jsem nediagnostikoval žádnou chorobu uváděnou v Mezinárodní klasifikaci nemocí, ale řekl jsem jí, že je nešťastná ve svém žití, mi odpověděla, že by pro ni bylo lepší, kdyby byla nemocná, protože na to by snad byly léky. Ale na její vyprahlost, vnitřní prázdnotu a hlad po smyslu života, léky v podobě receptu s razítkem nejsou.

Ani v nejmenším se nedomnívám, že problém smyslu, o kterém hovořím, je záležitostí pouze psychiatrických ordinací. Stále naléhavěji se s ním setkávají onkologové, traumatologové a neurologové a myslím si, že by neměl být cizí ani patologům. Žijeme a stárneme, jdeme vstříc ukončení života a naše lidské bytí ve světě je poznačeno smrtí. K čemu to všechno? Je život, život slepce, život paraplegika nebo idiota hoden

žití? Pacient musí hledat odpovědi u lékařů. Prostitutky a léčitelé mohou nabídnout pouze akt.

Německý filozof a jezuita Emerich Coreth uvádí, že tyto otázky vyvstávají v naší době s novou naléhavostí. Dodává, že moderní technický svět se svým pokrokem a blahobytem nemůže dát životu nosný smysl. Člověk pociťuje, že život, při všech prakticko-technických výkonech, není v podstatě lidsky zvládnut, že základní problémy vlastní člověku neřeší, nýbrž nově vyhrocuje, že vlastní lidské hodnoty nepodporuje, nýbrž je ohrožuje a že není schopen odpovědět na lidskou otázku týkající se smyslu. Kdo nemá žádné platné hodnoty a cíle, jež jeho životu dávají smysl a směr, ten uprostřed toho všeho už neví, k čemu žije a kam se všechno ubírá. Pociťuje vnitřní prázdnotu, hlubokou stísněnost a vzpírá se proti ní. V bouřlivém neklidu naší doby se všemi hlasitými protesty a revoltami, v nichž většinou zůstává skryto, proti čemu se stavějí, a zejména oč usilují, se otevírá propast vnitřní prázdnoty, chaos bezradnosti a nesmyslnosti, v níž člověk vězí.

Tato otázka byla živá jako základní lidský problém i v zemích bývalého komunistického režimu. Ovšem pro Marxe, který člověka chápe pouze jako "souhrn společenských vztahů", bylo tázání po smyslu života buržoazním předsudkem, který měl být v socialismu překonán. Tato otázka už v něm neměla být opodstatněná. Bohužel, řadě mých kolegů se tento škvár zadřel pod kůži tak silně, že nejsou ani dnes dostatečně ochotní se ho zbavit.

A já osobně se domnívám, že více než filozofy a jezuity by takové otázky neměly nechat spát nás, lékaře.

Může být na tomto místě vznesena námitka, že se snad nikdo z lékařů ještě nesešel s pacientem, který by mu v ordinaci takto formuloval svůj problém. Jistě. Lidé nemívají slovník a vyjadřování filozofů, ale svojí životní situací vyslovují to, o čem mlčí jejich ústa.

Vzpomínám si při této příležitosti na jednoho žida, který si stěžoval rabínovi, že má doma manželskou krizi. Rabín mu poradil, aby se vrátil domů a dva měsíce bedlivě poslouchal všechny informace, které mu jeho žena sděluje. Aby žádnou nepřeslechl.

Za dva měsíce se vrátil žid k rabínovi a stěžoval si, že domácí krize je ještě horší. Rabín se usmál a řekl: " Tak nyní už mám řešení. Pokud chceš krizi vyřešit, jdi domu a až do smrti poslouchej všechno, co ti žena neříká. O čem s tebou mlčí a co ti sděluje, aniž by o tom hovořila". Myslím, že je to dobrý vzor, jak hovořit s našimi pacienty. Není to

prakticky nic jiného, než dávno hlásaný požadavek tzv. celostního pohledu na pacienta. I celostního poslechu pacienta. Slyšme i to, co neříká.

Po lékaři, který pracuje s nadhodnotou, volal už ve čtyřicátých letech minulého století známý francouzský spisovatel Exupery, který říká: " Jistě přijde doba, kdy navštívím lékaře, který mi odebere vzorek krve, vloží ho do moudrého stroje, z něho vypadne na jedné jeho straně moje diagnóza a na druhé recept k účinnému léku. Já přesto budu dále chodit k takovému doktorovi, který si se mnou sedne jako přítel a člověk, pohovoří nejen o nemoci, ale i o životě a k receptu podá i kus lidského slova, povzbuzení a úsměvu."

A zde se dostávám k úkolu, který leží před současným lékařem. Věnovat se lidským nadhodnotám víc, než tomu bylo dříve. Stát se medikamentem sui generis, být drogou, v tom nejkładnějším smyslu slova, drogou, která ovlivní duši současného přetechnizovaného a sobě samotnému odcizeného člověka.

Lékaři už dávno nejsou těmi, kdo nabízí své služby pacientům. Povětšinou už nenabízí, ale jsou jim předkládány zakázky, jsou žádáni o služby ze strany pacientů, ze kterých se postupem času stali zákazníci. Ba dokonce diktátoři, kteří si diktují co chtějí a jak to chtějí. Dost často mají požadavky přehnané až nesmyslné. Chtějí být zdraví rychle, dobře, bez léků a bez hospitalizace. A pokud už léky, tak levné a kvalitní, nenávykové a aby se k nim mohl současně konzumovat alkohol. Na klientovu otázku "...a helejte, vono by to skutečně jinak nešlo, než vy si myslíte...?" se lékaři těžko odpovídá NE. Jde přece o zákazníka a ten toto slůvko neslyší rád. Může odejít k léčiteli a léčitel zná z odpovědi především ono nadějeplné ANO.

Moderní člověk má moderní iluze a jednou z nich je domněnka, že je možné absolutně všechno korigovat. Otlého zeštíhlet, hubeného vytučnit, starého omladit. Napsat léky proti pláči na pohřbu, eventuálně jiné, abychom se smáli tam, kde je nám k pláči. Z debilního žáka udělat Einsteina. Pokud to neudělá doktor, léčitel určitě.

Značná část pacientů totiž žije v představě instantních řešení a přesvědčení, že všechny poruchy jsou absolutně korigovatelné. Pokud tomu tak není, neselhala v očích pacienta jeho falešná představa o možnostech léčby, ale selhaly lékařovy vědomosti.

Jinou iluzí moderního pojištěnce je vágní představa, že vše je možné koupit. Tanec kolem zlatého telete už ve Starém Zákoně dopadl špatně - a na tom se nic nemění ani ve století jedenadvacátém.

Budiž nám Chestertonova zbouraná plynová lampa poučením. Možná se v ekonomických ukazatelích obejdeme bez statisticky vyššího procenta železa nebo mědi na hlavu, ale bez světla v ní to asi nepůjde.